

KS. DAMIAN CHRZANOWSKI

ZWIASTOWANIE SŁOWA BOŻEGO
W ŚWIETLE DOKUMENTÓW
KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP

PREACHING OF THE WORD OF GOD IN THE LIGHT OF THE DOCUMENTS
OF THE EVANGELICAL CHURCH OF THE AUGSBURG CONFESSION IN POLAND

A b s t r a c t. The Evangelical Church of the Augsburg Confession in Poland referring to the ancient traditions of the Christian Church and the Reformation, it emphasizes the importance of preaching the Word of God. This will be confirmed in the current documents developed by the Church Synod. Documents of the Evangelical Church of the Augsburg Confession in Poland focused primarily on: the essence of the preaching, the preparation of the candidates, the duties and tasks of evangelical clergy and the content of the preaching. These topics may be constitute the substantive basis for the further development of the protestant homiletics but also catholic homiletics formal or detailed.

Key words: Preaching the Word of God; Documents of the Evangelical Church of the Augsburg Confession in Poland; Church Synod; Primary Inner Law; Pragmatics corporate Lutheran Church; Evangelical homiletics.

Marcin Luter podczas poświęcenia pierwszego luterańskiego kościoła w Torgawie niedaleko Wittenbergi, w roku 1544, wypowiedział następujące słowa: „aby tu nic się nie działo, jak tylko aby nasz kochany Pan sam z nami rozmawiał przez Swoje święte Słowo, a my abyśmy z Nim rozmawiali przez

modlitwy i pieśni pochwalne”. Z powyższego widzimy, że nabożeństwo ewangelickie jest dialogiem Boga ze swoim ludem i ludu ze swoim Bogiem¹.

Z tego też powodu istota ewangelickiego nabożeństwa, w nawiązaniu do tradycji starożytnego Kościoła chrześcijańskiego, akcentuje dwa punkty kulminacyjne (tzw. wierzchołki): zwiastowanie Słowa Bożego oraz sprawowanie Sakramentu Ołtarza². Luterański teolog Jan Gross przypomina, że obydwie „wierzchołki” są ze sobą ściśle związane i jako takie nie powinny występować oddzielnie. Argumentuje to tym, że podczas nabożeństwa Chrystusa możemy nie tylko słuchać, ale także zobaczyć i co więcej skosztować, ponieważ w Słowie i Sakramencie Ołtarza jest prawdziwie obecny Chrystus³. Z drugiej jednak strony nabożeństwo ewangelickie, w którym nie jest sprawowany Sakrament Ołtarza czy Chrztu Świętego, posiada także swój punkt kulminacyjny, którym jest zwiastowanie Słowa Bożego i modlitwa⁴.

W ujęciu Lutera „istotą wszelkiego nabożeństwa jest więc przybliżanie Ludowi Bożemu Chrystusa, który jest prawdziwie obecny w Słowie”⁵. W tym kontekście warto podkreślić, że punktem kulminacyjnym („wierzchołkiem”) liturgii Słowa jest zwiastowanie Słowa Bożego. Dlatego też nabożeństwo luterańskie nigdy nie może być odprawiane bez zwiastowania Słowa Bożego (kazania)⁶.

¹ Por. MIĘDZYKOŚCIELNA KOMISJA ŚPIEWNIKOWA, *Wprowadzenie do nabożeństwa*, w: *Śpiewnik ewangelicki. Codzienna modlitwa, pieśń, medytacja, nabożeństwo*, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2002 (dalej cyt. SE), s. 1294.

² Por. SYNOD KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, *Pragmatyka Służbowa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, § 91 (dalej cyt. PSK); SE, s. 1294; J. GROSS, *Nasze nabożeństwo*, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=548> (dostęp: 30.05.2017).

³ We wprowadzeniu do nabożeństwa Międzykościelna Komisja Śpiewnikowa przypomina, że połączenie liturgii Słowa z Sakramentem Ołtarza i liturgią Chrztu Świętego było praktykowane już od czasów Reformacji XVI wieku. Por. tamże; SE, s. 1294.

⁴ Por. tamże, s. 1295; KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, *„Przystąpię do ołtarza Bożego”* (Ps 43,4). *Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, cz. III, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2012, 6-84.

⁵ J. GROSS, *Jezus Chrystus w liturgii Kościoła Luterańskiego*, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=563> (dostęp: 30.05.2017).

⁶ Por. TENŻE, *Nabożeństwo – sercem życia Kościoła*, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=558> (dostęp: 30.05.2017). Zwiastowanie Słowa Bożego (kazanie) w Kościele Ewangelicko-Augsburskim występuje w następujących formach: homilii, homilii tematycznej oraz kazania tematycznego. Por. D. CHRZANOWSKI, *„Na Twoje słowo zarzucę sieci”* (Łk 5,5). *Ewangelicka homiletyka formalna w ujęciu Biskupa Andrzeja Wantuły (1905-1976)*, w: *Omnia transeunt Caritas manet*, red. H. Słotwińska, L. Pintał, M. Wyrostkiewicz, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, Lublin 2012, s. 600-603; A. WANTUŁA, *Zarys homiletyki ewangelickiej*, Wydawnictwo „Zwiastun”, Warszawa 1974, s. 96-104; J. SZKLORZ, *Terminologia kaznodziejska w teologii*

Zagadnienie zwiastowania Słowa Bożego w świetle dokumentów Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP dotychczas nie było podejmowane w publikacjach dotyczących homiletyki czy ekumenizmu. Celem niniejszego artykułu jest analiza najnowszych dokumentów: *Pragmatyka Służbowa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP*, *Zasadnicze Prawo Wewnętrzne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP*, opracowanych przez Synod Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP w kontekście zwiastowania Słowa Bożego. Kolejno zaprezentowane zostaną zagadnienia dotyczące istoty zwiastowania Słowa Bożego, przygotowania do urzędu zwiastowania, obowiązków i zadań duchownego wynikających z urzędu zwiastowania Słowa Bożego oraz treści zwiastowanego Słowa.

1. ISTOTA ZWIASTOWANIA SŁOWA BOŻEGO

Kościół Ewangelicki świętuje szczególną obecność Chrystusa w zwiastowanym Słowie i sprawowanym Sakramencie Ołtarza, tzn. świętuje śmierć Chrystusa, zmartwychwstanie Chrystusa oraz szczególną bliskość Chrystusa. Ma to swoje właściwe miejsce w czasie nabożeństwa, gdzie zwiastowanie i słuchanie Słowa, modlitwa i sprawowanie Sakramentów jest znakiem jednoczącej się wspólnoty wierzących wokół Chrystusa *słyszanego* – zwiastowanego Słowa Bożego oraz *widzialnego* w Sakramencie Ołtarza⁷.

Według zamysłu Lutera, zwiastowanie Słowa Bożego – kazanie, znalazło centralne miejsce w nabożeństwie. Z drugiej jednak strony obok kazania w centrum nabożeństwa stoi Sakrament Ołtarza. A zatem dla Lutera zwiastowanie Słowa Bożego i Sakrament Ołtarza stanowiły dwie różne, jednakże nierozzerwalne czynności liturgiczne mające to samo znaczenie i przedstawiające ten sam Podmiot (Jezus Chrystus). Luter podkreślał, że Słowo Boże i Sakrament to Słowo: mówione i niewidzialne w zwiastowanym kazaniu, oraz widzialne w sprawowanym Sakramencie, które stają się dla wierzących środkami Bożej łaski⁸.

Z powyższego widzimy, że „dla Kościoła Ewangelickiego od samego początku tak samo ważnym było SŁOWO jak i LITURGIA. Liturgia bowiem to nic innego jak SŁOWO w innej postaci. Słowem Bożym jest zarówno kazanie, a więc zwiastowanie, uobecnianie Słowa wśród nas, jak i sprawowanie

protestanckiej, „Przegląd Homiletyczny” 10(2006), s. 34-35.

⁷ Por. SE, s. 1290; J. GROSS, *Nasze nabożeństwo*.

⁸ Por. SE, s. 1294; J. GROSS, *Jedyne Słowo a liturgia. Krytyczne pytania o doświadczenie świętości w ewangelickim nabożeństwie*, [http:// old.luteranie. pl/pl/?D=568](http://old.luteranie.pl/pl/?D=568) (dostęp: 30.05.2017).

Sakramentów Świętych – Chrztu Świętego i Wieczerzy Pańskiej, owego wi-
dzialnego Słowa. A to wszystko ma miejsce w liturgii. Liturgia bowiem prze-
pełniona jest Słowem Bożym od samego początku aż do błogosławieństwa.
W niej działa i uobecnia się sam Chrystus”⁹.

Należy pamiętać o tym, że zwiastowanie Słowa Bożego powinno odsłonić
słuchaczowi Osobę Chrystusa. Chrystus powinien być „wymalowany przed
oczami zgromadzonego zboru, przy czym nie chodzi tu o obrazy, ikony, które
kiedyś też temu celowi służyły, ale chodzi przede wszystkim o takie zwiasto-
wanie, przez które Chrystus duchowo staje się obecny i w którym to zwiasto-
waniu zbor może zobaczyć Jezusa Chrystusa, jak uczniowie ujrzeli Go prze-
mienionego na górze Tabor”¹⁰. W ujęciu Lutra Jezus Chrystus jest ukryty
na kartach świętej Ewangelii, tak jak przed dwoma tysiącami lat był ukryty
w żłóbku owinięty pieluszkami. Dlatego też podstawowym zadaniem zwiastu-
na Słowa Bożego, każdego kaznodziei, jest *odkrywanie* Jezusa z tych pielu-
szek w taki sposób, aby wszyscy ludzie zobaczyli Chrystusa¹¹.

Z powyższego widzimy, że zwiastowanie Słowa Bożego jest punktem
kulminacyjnym nabożeństwa luterńskiego. A zatem kazanie powinno zostać
osadzone na konkretnym tekście biblijnym. Obecnie Kościół Ewangelicko-
Augsburski w RP posługuje się *Lekcjonarzem*¹² przygotowanym przez Syno-
dalną Komisję ds. Liturgii i Muzyki Kościelnej, w którym perykopy biblijne
zostały zestawione w sześciu rzędach¹³. Natomiast w samej Liturgii Słowa
Bożego, dwie tzw. starokościelne perykopy zajmują czołowe miejsce, nato-
miast trzecie czytanie jest zawsze tekstem kazalnym, na podstawie którego
zwiastowane jest Słowo Boże¹⁴.

⁹ Tamże.

¹⁰ TENŻE, *Jezus Chrystus w liturgii Kościoła Luterńskiego*.

¹¹ Por. tamże. Jan Gross wyjaśnia, że zwiastowanie Chrystusa w liturgii Kościoła Ewange-
licko-Augsburskiego dokonuje się podczas: liturgicznego czytania Słowa Bożego, kazania, które
powinno być żywym głosem zwiastowanej Ewangelii (*viva vox evangelii*), sprawowania Sakra-
mentu Ołtarza i Sakramentu Chrztu Świętego; wszelkich czynności kościelnych, a nawet pod-
czas godzin biblijnych czy studiów biblijnych. Por. tamże.

¹² *Lekcjonarz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP na niedziele i święta roku
kościelnego*, cz. I, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 1997.

¹³ Por. M. UGLORZ, *Wprowadzenie*, w: *Lekcjonarz Kościoła Ewangelicko-
Augsburskiego w RP na niedziele i święta roku kościelnego*, cz. I, Wydawnictwo „Augustana”,
Bielsko-Biała 1997, s. 5; J. GROSS, *Jezus Chrystus w liturgii Kościoła Luterńskiego*.

¹⁴ Por. M. UGLORZ, *Wprowadzenie*, s. 5; KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ
SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, „*Przystąpię do ołtarza Bożego*” (Ps
43,4). *Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, cz. I,
Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2012, 40-44; KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ

Konkludując, najlepszym komentarzem prezentującym istotę zwiastowania Słowa Bożego w Kościele Ewangelicko-Augsburskim niech będą słowa Pawła Apostoła, który naucza: My zwiastujemy Chrystusa ukrzyżowanego, który jest mocą Bożą (por. 1 Kor 1,23). Tak więc w kazaniu powinien być zwiastowany Chrystus, jeżeli Jego zabraknie, nie może być mowy o kazaniu ewangelickim¹⁵.

2. PRZYGOTOWANIE DO URZĘDU ZWIASTOWANIA SŁOWA BOŻEGO

Wstępna deklaracja *Zasadniczego Prawa Wewnętrznego* Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP zalicza do widzialnych znaków Kościoła urząd zwiastowania Słowa Bożego¹⁶. Ma to swoje uzasadnienie w tym, że Jezus Chrystus, który jest Głową Kościoła, powołując apostołów ustanowił w Kościele urząd zwiastowania Słowa Bożego (por. Mt 28,18-20; J 20,21-23; Dz 1,8; 1Kor 11,23-34)¹⁷, tym samym, w rozumieniu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, luterański urząd duchownego jest urzędem posługiwania Słowa (*ministerium docendi evangelium*)¹⁸.

Dokumenty Synodu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, podkreślając znaczenie przygotowania do urzędu zwiastowania Słowa Bożego, powołują się na zapis *Konfesji Augsburskiej*, która przypomina, że nikt w Kościele nie powinien publicznie nauczać czy wygłaszać kazań, jeżeli nie został we właściwy sposób powołany¹⁹. I tak pośród podstawowych wymagań *Zasadniczego Prawa Wewnętrznego* Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, stawianym kandydatom na urząd zwiastowania Słowa Bożego, możemy zauważyć, że do posługi księdza (zwiastowania) w Kościele mogą być powołani przez ordynację mężczyźni, którzy ukończyli akademickie studia teologiczne

SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, „Przystąpię do ołtarza Bożego” (Ps 43,4). *Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, cz. II, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2012, 32-36; KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, „Przystąpię do ołtarza Bożego” (Ps 43,4). *Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, cz. III, 28-32; J. GROSS, *Jezus Chrystus w liturgii Kościoła Luterańskiego*.

¹⁵ Por. tamże.

¹⁶ Por. SYNOD KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, *Zasadnicze Prawo Wewnętrzne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej*. Deklaracja wstępna (dalej cyt. ZPW).

¹⁷ Por. PSK, § 4.

¹⁸ Por. tamże.

¹⁹ Por. *Wyznanie augsburskie (Konfesja Augsburska)*, art. XIV, w: *Księgi Wyznaniowe Kościoła Luterańskiego*, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 1999, s. 146; PSK, § 5.

określone przez *Pragmatykę Służbową Kościoła*²⁰ oraz zdali egzamin kościelny *pro venia concionandi* przed Kościelną Komisją Egzaminacyjną²¹.

Pragmatyka Służbowa Kościoła zobowiązuje studentów studiów teologicznych, którzy pragną służyć w Kościele przez przyjęcie ordynacji, do zaliczenia pensum kościelnej jednostki kształcenia ustawicznego²². Wśród wielu obligatoryjnych przedmiotów, wskazanych przez kościelną jednostkę kształcenia, znajdują się również wybrane zagadnienia z homiletyki²³. Ponadto dokument podkreśla znaczenie praktyk kościelnych do przygotowania kandydata do urzędu zwiastowania Słowa Bożego. Do pełnienia przyszłej praktyki, studenci III roku zostają przygotowani na 6. semestrze (m.in. przez wykłady i ćwiczenia z zakresu homiletyki i egzegezy perykop niedzielnych)²⁴. Co więcej, studenci teologii w 6. semestrze „otrzymują upoważnienie Biskupa Kościoła do odbycia praktyki kościelnej. Upoważnienie to jest równoznaczne z zezwoleniem na wygłaszanie kazań w czasie trwania praktyki”²⁵, które według ustawodawcy powinny trwać minimum trzy miesiące²⁶.

Dokumenty Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP przewidują dwa egzaminy, które są związane z przygotowaniem do urzędu zwiastowania Słowa Bożego. Pierwszy egzamin *pro venia concionandi* (składający się z części pisemnej oraz ustnej)²⁷ kończy okres kandydacki²⁸ dla osób (absolwentów

²⁰ Por. ZPW, § 18, ust. 2, pkt. 5.

²¹ Por. tamże, § 18, ust. 2, pkt. 6.

²² Por. PSK, § 217.

²³ Por. tamże, § 217, ust. 2. Oprócz wybranych zagadnień z homiletyki pensum kościelnej jednostki kształcenia ustawicznego wskazuje następujące przedmioty: teologia wyznaniowych, egzegeza i praca nad tekstem biblijnym, sakramentologia, praktyczne zajęcia z liturgiki, wybrane zagadnienia z duszpasterstwa, wybrane zagadnienia z katechetyki, formacja duchowa duchownego, życie parafii, diakonia, misja i ewangelizacja, zarządzanie parafią, obecność Kościoła w życiu kulturalnym, politycznym i gospodarczym, zagrożenia wiary i religijności płynące ze strony świata oraz współczesne metody komunikacji. Por. tamże.

²⁴ Por. tamże, § 219, ust. 2. W całym programie studiów teologicznych na Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej zajęcia z homiletyki prowadzone są w następującym wymiarze: jednolite studia teologiczne – specjalizacja teologia ewangelicka (IV rok: semestr 7. – 30 godz. ćwiczeń; semestr 8. – 30 godz. ćwiczeń); studia I stopnia – specjalizacja teologia ewangelicka lub teologia protestancka (III rok: semestr 6. – 15 godz. wykładów oraz 15 godz. ćwiczeń); studia II stopnia – specjalizacja teologia ewangelicka lub teologia tradycji wyznaniowych (I rok: semestr 1. – 15 godz. wykładów oraz 15 godz. ćwiczeń). Por. <http://chat.edu.pl/teologia/studenci/plany-studiow-i-katalogi> (dostęp: 17.06.2017).

²⁵ PSK, § 219, ust. 3. Studenci IV i V roku dodatkowo odbywają praktyki kościelne w czasie wakacji, w okresie Świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy lub innych świąt. Por. tamże, § 219, ust. 1. 4.

²⁶ Por. tamże, § 220.

²⁷ Por. tamże, § 237, ust. 3.

teologii ewangelickiej) przygotowujących się do stanu duchownego pragnących pracować w Kościele Ewangelicko-Augsburskim w RP²⁹. Na egzamin pisemny składa się, oprócz opracowania z zakresu Ksiąg Wyznaniowych i dogmatyki ewangelickiej, złożenie na piśmie kazania, które powinno uwzględnić egzegezę, medytację oraz tekst kazania. Osobą odpowiedzialną za wyznaczenie tematu pracy i tekstu kazania jest Biskup Kościoła³⁰.

Drugim egzaminem, wyszczególnionym przez *Pragmatykę Służbową Kościoła*, jest egzamin *pro ministerio*. Egzamin jest przeznaczony dla duchownych ewangelickich, którzy przepracowali w duszpasterstwie co najmniej trzy lata od przyjętej ordynacji³¹. Egzamin *pro ministerio*, podobnie jak *pro venia concionandi*, składa się z części pisemnej oraz ustnej³². Część pisemna koncentruje się wokół opracowania katechezy i kazania (egzegezy, medytacji oraz tekstu kazania), których tematy zostały wyznaczone przez Biskupa Kościoła³³. Natomiast część ustna, oprócz wiedzy z zakresu biblistyki, katechetyki, duszpasterstwa, administracji czy liturgiki obejmuje także homiletykę³⁴.

Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP posiada urząd zwiastowania Słowa Bożego³⁵. Wynika to z luterkańskiej nauki zaczerpniętej z *Apologii Konfesji Augsburskiej*³⁶, która przypomina, że duchowny luterkański jest „reprezentantem Osoby Chrystusa” (*repraesentat Christi personam*), kiedy sprawuje w Kościele urząd zwiastowania Słowa Bożego, czyni to w „miejsce i w zastępstwie Chrystusa” (*Christi vice et loco porrigunt*)³⁷. Tak więc duchowni ewangelicy, przez ordynację równi w zwiastowaniu Słowa Bożego³⁸, z ramienia Kościoła są sługami Słowa Bożego³⁹.

²⁸ Por. tamże, § 224-234.

²⁹ Por. tamże, § 237, ust. 1.

³⁰ Por. tamże, § 237, ust. 4. Zdanie kościelnego egzaminu *pro venia concionandi* daje kandydatowi możliwość przyjęcia ordynacji oraz rozpoczęcia okresu wikariatu. Por. tamże, § 233.

³¹ Por. tamże, § 238, ust. 1.

³² Por. tamże, § 238, ust. 3.

³³ Por. tamże, § 238, ust. 4.

³⁴ Por. tamże, § 238, ust. 5. Zdanie egzaminu *pro ministerio*, oprócz obowiązkowego uczestnictwa w kursach organizowanych przez kościelną jednostkę kształcenia ustawicznego, upoważnia duchownego do ubiegania się o samodzielne stanowisko w Kościele. Por. tamże, § 238, ust. 7.

³⁵ Por. ZPW, § 17, ust. 1.

³⁶ Por. *Obrona Wyznania augsburskiego (Apologia Konfesji augsburskiej)*, art. VII, pkt 28, w: *Księgi Wyznaniowe Kościoła Luterkańskiego*, s. 230.

³⁷ Por. PSK, § 6, ust. 1.

³⁸ Por. ZPW, § 17, ust. 2.

³⁹ Por. PSK, § 6, ust. 1.

3. OBOWIĄZKI I ZADANIA DUCHOWNEGO WYNIKAJĄCE Z URZĘDU ZWIASTOWANIA SŁOWA BOŻEGO

Zasadnicze Prawo Wewnętrzne przypomina, że urząd duchownego w Kościele Ewangelicko-Augsburskim w RP posiada trzy stopnie: Biskup, Prezbiter oraz Diakon⁴⁰. Każdy z wymienionych stopni duchowieństwa luterańskiego posiada, wskazane przez dokumenty Kościoła, obowiązki i zadania wynikające z urzędu zwiastowania Słowa Bożego.

Synod Kościoła stwierdza, że biskupi nie tylko przewodniczą całemu Ludowi Bożemu i służbie posługiwania Słowu, ale ponadto sprawują urząd nadzorujący w całym Kościele lub w diecezji, aby Słowo Boże było zwiastowane czysto i wiernie⁴¹. Powyższe wskazania mają swoje odzwierciedlenie w obowiązkach i zadaniach każdego biskupa diecezjalnego, który jako *pastor pastorum* swojej diecezji jest do nich ściśle zobowiązany⁴².

Dokumenty Synodu Kościoła wskazują na księży, którym w sposób szczególny powierzona została w Kościele posługa zwiastowania Słowa Bożego⁴³. Na pierwszym miejscu ten obowiązek dotyczy proboszczów, którzy jako zwierzchnicy i pasterze swojej parafii mają zwiastować Słowo Boże oraz czuwać nad czystością nauki Kościoła⁴⁴. *Pragmatyka Służbowa Kościoła* przypomina, że w wykonywaniu wymienionych zobowiązań zastępcą oraz pomocnikiem jest proboszcz pomocniczy lub najstarszy służbą w Kościele wikariusz⁴⁵. Jednakże to sam Proboszcz jest zobowiązany do zapewnienia zwiastowania Słowa Bożego w swojej parafii⁴⁶. Z kolei wikariusz, wypełniając czynności kościelne na zlecenie proboszcza, ma obowiązek „uczestniczyć w nabożeństwach prowadzonych przez proboszcza i na jego zlecenie ma je prowadzić samodzielnie”⁴⁷, co dotyczy przede wszystkim zwiastowania Słowa Bożego. *Pragmatyka Służbowa Kościoła* podkreśla również, że w pierwszym okresie pracy wikariusza, do jego obowiązków należy przedkła-

⁴⁰ Por. ZPW, § 18, ust. 1.

⁴¹ Por. PSK, § 10, ust. 1. Szczególną rolę w wykonywaniu urzędu nadzorującego w Kościele Ewangelicko-Augsburskim w RP wypełnia Biskup Kościoła, który na mocy swojego urzędu sprawuje duchowe kierownictwo nad Kościołem. Por. ZPW, § 77, ust. 1.

⁴² Por. PSK, § 16, ust. 1.

⁴³ Por. tamże, § 23, ust. 1.

⁴⁴ Por. tamże, § 24, ust. 1; ZPW, § 36, ust. 2.

⁴⁵ Por. PSK, § 24, ust. 1.

⁴⁶ Por. tamże.

⁴⁷ Tamże, § 31a.

danie proboszczowi swoich tekstów kazań (przygotowanych *in extenso*) oraz konspektów kazaliów⁴⁸.

W Kościele Ewangelicko-Augsburskim w RP, urząd zwiastowania Słowa Bożego w posłudze diakona (mężczyźni i kobiety) podejmuje się przez pomocniczą służbę Słowa Bożego w parafii na prośbę proboszcza miejsca. Wyraża się ona przez prowadzenie nabożeństwa Słowa włącznie z wygłoszeniem kazania⁴⁹. Jednakże dokumenty przypominają, że biskup diecezjalny, biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalne oraz predyspozycje danej osoby, decyduje o zakresie udziału diakona w służbie Słowa⁵⁰.

Synod Kościoła przypomina duchownym ewangelickim o ich godności powołania oraz odpowiedzialności przed właściwymi władzami kościelnymi za swoje nauczanie i postępowanie, które nigdy nie może niszczyć owoców ich pracy kaznodziejskiej czy duszpasterskiej⁵¹.

4. TREŚCI ZWIASTOWANEGO SŁOWA BOŻEGO

Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, odwołując się do *Konfesji Augsburskiej* stwierdza, że zgodność w nauce Ewangelii i udzielaniu Sakramentów stanowi kryterium jedności całego Kościoła⁵². Dlatego też *Pragmatyka Służbowa Kościoła* wskazuje duchownym ewangelickim treści, które w zależności od okoliczności powinny wybrzmieć w czasie zwiastowanego Słowa Bożego.

Treścią zwiastowania Słowa Bożego, jak zaznacza *Pragmatyka Służbowa Kościoła*, jest temat sakramentu Chrztu Świętego. Dokument sugeruje zwiastunom Słowa Bożego, aby podkreślali jego istotę, rolę rodziców chrzestnych oraz odpowiedzialność rodziców i zboru, ilekroć jest mowa o przymierzu Boga z człowiekiem, nakazie misyjnym, czy przy okazji Pamiątki Zesłania Ducha Świętego⁵³, szczególnie zaś w kazaniach na niedziele Quasimodogeniti oraz 6 post Trinitatis⁵⁴.

Następnie dokument przypomina biskupom i duchowieństwu parafialnemu o ich odpowiedzialności za zwiastowanie i nauczanie o Sakramencie Ołtarza,

⁴⁸ Por. tamże, § 31b.

⁴⁹ Por. tamże, § 36, ust. 1c.

⁵⁰ Por. tamże, § 36, ust. 5.

⁵¹ Por. tamże, § 61, ust. 2.4.

⁵² Por. *Wyznanie augsburskie (Konfesja Augsburska)*, art. VII, w: *Księgi Wyznaniowe Kościoła Luterskiego*, s. 144.

⁵³ Por. PSK, § 87a.

⁵⁴ Por. tamże, § 87h.

które powinno zostać przygotowane w duchu nauki zawartej w Księgach Wyznaniowych Kościoła Luterskiego⁵⁵.

Dalej Synod Kościoła zobowiązuje biskupów i duchowieństwo ewangelickie – według właściwości terytorialnej w zwiastowaniu Ewangelii i nauczaniu Słowa Bożego – do podkreślania znaczenia spowiedzi w kontekście życia wiary ze szczególnym wskazaniem możliwości indywidualnego przystąpienia każdego chrześcijanina do spowiedzi zakończonej absolucją⁵⁶.

Pragmatyka Służbowa Kościoła wskazuje, że jednym z podstawowych praw i obowiązków Kościoła jest wychowanie wiernych do stanu małżeńskiego i życia w rodzinie. Powyższe zadanie Kościół realizuje m.in. przez zwiastowanie Słowa Bożego⁵⁷.

*

Podsumowując, należy stwierdzić, że przeanalizowane dokumenty Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP podejmują zagadnienie zwiastowania Słowa Bożego. Przeprowadzona analiza wskazuje na kilka wniosków. Po pierwsze Synod Kościoła, opracowując w dokumentach szeroko rozumiane zagadnienie zwiastowania Słowa Bożego, odwołuje się do *Ksiąg Wyznaniowych Kościoła Luterskiego*, podkreślając tym samym jego wartość. Po drugie, w dokumentach znacznie ograniczono podstawy teologiczne akcentujące istotę zwiastowania Słowa Bożego. Następnie dokumenty Synodu Kościoła dość precyzyjnie wskazały wymogi względem osób przygotowujących się do urzędu zwiastowania, ze szczególnym uwzględnieniem praktyk i koniecznych egzaminów. Dokumenty Kościoła ewangelickiego przypomniły duchownym (wszystkich stopni urzędu duchownego) o ich zadaniach i obowiązkach wynikających z piastowanego urzędu zwiastowania. Wydaje się również, że Synod Kościoła, przypominając duchowieństwu o konieczności – w zależności od okoliczności – zamieszczania w kazaniu treści skupiających się wokół Chrztu Świętego, Sakramentu Ołtarza, spowiedzi czy życia małżeńskiego, pomija inne możliwości.

Wskazać jednak trzeba, że pomimo powyższych uwag, dokumenty Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP mogą stanowić inspirujące źródło dla

⁵⁵ Por. tamże, § 94.

⁵⁶ Por. tamże, § 103, ust. 1.

⁵⁷ Por. tamże, § 113a.

dalszego rozwoju nie tylko homiletyki ewangelickiej, ale również dla katolickiej homiletyki formalnej czy szczegółowej.

BIBLIOGRAFIA

- CHRZANOWSKI D., „Na Twoje słowo zarzucę sieci” (Łk 5,5). Ewangelicka homiletyka formalna w ujęciu Biskupa Andrzeja Wantuły (1905-1976), w: *Omnia transeunt Caritas manet*, red. H. Slotwińska, L. Pintał, M. Wyrostkiewicz, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, Lublin 2012, s. 597-606.
- GROSS J., Jedynie Słowo a liturgia. Krytyczne pytania o doświadczenie świętości w ewangelickim nabożeństwie, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=568> (dostęp: 30.05.2017).
- GROSS J., Jezus Chrystus w liturgii Kościoła Luterskiego, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=563> (dostęp: 30.05.2017).
- GROSS J., Nabożeństwo – sercem życia Kościoła, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=558> (dostęp: 30.05.2017).
- GROSS J., Nasze nabożeństwo, <http://old.luteranie.pl/pl/?D=548> (dostęp: 30.05.2017). <http://chat.edu.pl/teologia/studenci/plany-studiow-i-katalogi/> (dostęp: 17.06.2017).
- KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, „Przystąpię do ołtarza Bożego” (Ps 43,4). Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, cz. I, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2012.
- KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, „Przystąpię do ołtarza Bożego” (Ps 43,4). Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, cz. II, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2012.
- KOMISJA DS. LITURGII I MUZYKI KOŚCIELNEJ SYNODU KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, „Przystąpię do ołtarza Bożego” (Ps 43,4). Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, cz. III, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2012.
- Lekcjonarz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP na niedziele i święta roku kościelnego, cz. I, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 1997.
- MIĘDZYKOŚCIELNA KOMISJA ŚPIEWNIKOWA, Wprowadzenie do nabożeństwa, w: *Śpiewnik ewangelicki. Codzienna modlitwa, pieśń, medytacja, nabożeństwo*, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 2002, s. 1290-1305.
- Obrona Wyznania augsburskiego (Apologia Konfesji augsburskiej), w: *Księgi Wyznaniowe Kościoła Luterskiego*, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 1999, s. 165-325.
- SYNOD KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, Pragmatyka Służbowa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, <https://bik.luteranie.pl/files/Prawo/2017-01-01PragmatykaSubowa-tekstujednolicony.pdf> (dostęp: 30.05.2017).
- SYNOD KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP, Zasadnicze Prawo Wewnętrzne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, w: <https://bik.luteranie.pl/files/Prawo/2017-01-01ZPW-tekstujednolicony.pdf> (dostęp: 30.05.2017).
- SZKLORZ J., Terminologia kaznodziejska w teologii protestanckiej, „Przegląd Homiletyczny” 10(2006), s. 31-35.

UGLORZ M., Wprowadzenie, w: Lekcjonarz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP na niedziele i święta roku kościelnego, cz. I, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 1997, s. 4-5.

WANTUŁA A., Zarys homiletyki ewangelickiej, Wydawnictwo „Zwiastun”, Warszawa 1974.
Wyznanie augsburskie (Konfesja Augsburska), w: Księgi Wyznaniowe Kościoła Lutherańskiego, Wydawnictwo „Augustana”, Bielsko-Biała 1999, s. 143-163.

ZWIASTOWANIE SŁOWA BOŻEGO W ŚWIETLE DOKUMENTÓW KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO W RP

S t r e s z c z e n i e

Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, nawiązując do tradycji starożytnego Kościoła chrześcijańskiego oraz Reformacji, podkreśla znaczenie zwiastowania Słowa Bożego. Potwierdzenie tego znajdziemy w aktualnych dokumentach wypracowanych przez Synod Kościoła. Dokumenty Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP skupiły się przede wszystkim na: istocie zwiastowania, przygotowaniu kandydatów do zwiastowania, obowiązkach i zadaniach ewangelickich duchownych oraz treści zwiastowania. Wskazane tematy mogą stanowić merytoryczną podstawę dalszego rozwoju homiletyki ewangelickiej, ale również katolickiej homiletyki formalnej czy szczegółowej.

Słowa kluczowe: Zwiastowanie Słowa Bożego; dokumenty Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP; Synod Kościoła; Zasadnicze Prawo Wewnętrzne; Pragmatyka Służbowa Kościoła; homiletyka ewangelicka.